

Zbornik sudske prakse

PRESUDA OPĆEG SUDA (prvo vijeće)

27. travnja 2022.*

„Arbitražna klauzula – Sporazum o dodjeli bespovratnih sredstava sklopljen u okviru Sedmog okvirnog programa za istraživanja, tehnološki razvoj i demonstracijske aktivnosti (2007. - 2013.) – Prihvatljivi troškovi – Zahtjev za povrat sredstava – Financijska revizija – OLAF-ova istraga – Sukob interesa zbog obiteljskih ili emocionalnih veza – Načelo dobre vjere – Načelo nediskriminacije na temelju bračnog statusa – Legitimna očekivanja – Tužba za poništenje – Obavijesti o terećenju – Akti koji su neodvojivi od ugovora – Akt koji se ne može pobijati – Pravo na djelotvornu sudsku zaštitu – Nedopuštenost”

U predmetu T-4/20,

Sieć Badawcza Łukasiewicz – Port Polski Ośrodek Rozwoju Technologii, sa sjedištem u Wrocławu (Poljska), koji zastupa Ł. Stępkowski, odvjetnik,

tužitelj,

protiv

Europske komisije, koju zastupaju B. Araujo Arce i J. Estrada de Solà, u svojstvu agenata,

tuženika,

OPĆI SUD (prvo vijeće),

u sastavu: H. Kanninen, predsjednik, M. Jaeger (izvjestitelj) i M. Stancu, suci,

tajnik: P. Cullen, administrator,

uzimajući u obzir pisani postupak, osobito:

- zahtjev za neotkrivanje javnosti određenih podataka koji je tužitelj podnio zasebnim aktom od 3. siječnja 2020., u skladu s člankom 66. Poslovnika Općeg suda,
- odgovor na tužbu podnesen tajništvu Općeg suda 20. svibnja 2020. u kojem Komisija pojašnjava da se ne protivi zahtjevu koji je tužitelj podnio na temelju članka 66. Poslovnika,

nakon rasprave održane 5. listopada 2021.,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: engleski

Presudu

- 1 Tužitelj Sieć Badawcza Łukasiewicz – Port Polski Ośrodek Rozwoju Technologii svojom tužbom najprije traži, na temelju članka 272. UFEU-a, utvrđenje nepostojanja ugovornog potraživanja Europske komisije o kojem je riječ u šest obavijesti o terećenju, izdanih 13. studenoga 2019. u ukupnom iznosu od 180 893,90 eura, što uključuje glavnica od 164 449 eura i naknadu štete od 16 444,90 eura, kao i da se Komisiji naloži da nadoknadi iznose iskazane u tim obavijestima o terećenju, te, kao podredno, na temelju članka 263. UFEU-a, poništenje Komisijina dopisa od 12. studenoga 2019. koji mu je upućen.

I. Okolnosti spora

- 2 Tužitelj je istraživački institut koji je u svojstvu korisnika pristupio trima sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava u okviru Sedmog okvirnog programa za istraživanja, tehnološki razvoj i demonstracijske aktivnosti (2007. - 2013.) (u daljnjem tekstu: program PC7).
- 3 Komisija je između prosinca 2007. i srpnja 2010. sklopila više sporazuma o dodjeli bespovratnih sredstava, među ostalim i one pod brojevima br. 215669-EUWB, br. 248577-C2POWER i br. 257626-ACROPOLIS (u daljnjem tekstu: sporazum o dodjeli bespovratnih sredstava EUWB, sporazum o dodjeli bespovratnih sredstava C2POWER i sporazum o dodjeli bespovratnih sredstava ACROPOLIS ili, zajedno, predmetni sporazumi o dodjeli bespovratnih sredstava) s trima konzorcijima sastavljenima od istraživačkih organizacija iz raznih država članica, pri čemu svakim konzorcijem upravlja koordinator. Dok su koordinatori konzorcija bili Komisijini glavni ugovorni partneri, svaki je korisnik imao status stranke predmetnih sporazuma o dodjeli bespovratnih sredstava.
- 4 Tužitelj, koji se tada zvao Wrocławskie Centrum Badań EIT+, pristupio je predmetnim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava u svojstvu korisnika.
- 5 Sporazum o dodjeli bespovratnih sredstava C2POWER je između 12. i 14. kolovoza 2013. – zajedno s drugim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava sklopljenima u okviru programa PC7 (projekti SAPHYRE i FIVER) – bio predmet revizije koju je, kao Komisijin opunomoćenik, provelo vanjsko revizorsko društvo.
- 6 Tužitelj je 11. listopada 2013. dostavio dodatne informacije koje su revizori zatražili na završnom sastanku održanom 14. kolovoza 2013.
- 7 Revizori su 17. veljače 2014. poslali tužitelju nacrt revizorskog izvješća. Tužitelj je dopisom od 7. ožujka 2014. podnio svoja očitovanja o navedenom izvješću.
- 8 Komisija je dopisom od 22. travnja 2014. tužitelju poslala završno izvješće o reviziji od 21. ožujka 2014. (br. 13-BA 222-030) koje se odnosi na sporazum o dodjeli bespovratnih sredstava C2POWER i na projekte SAPHYRE i FIVER (u daljnjem tekstu: završno izvješće o reviziji) te ga je obavijestila o tome da reviziju smatra zaključenom.

- 9 Europski ured za borbu protiv prijevara (OLAF) je 15. rujna 2014., u okviru istrage OF/2013/0325/A 3, poslao tužitelju, kao osobi na koju se istraga odnosi, zahtjev za podnošenje dokumenata u vezi s radnim vremenom koje je, u okviru projekata koje financira Europska unija, prijavio jedan od njegovih zaposlenika (u daljnjem tekstu: zaposlenik o kojem je riječ). Tužitelj je 8. listopada 2014. OLAF-u dostavio zatraženu dokumentaciju.
- 10 OLAF je dopisom od 10. listopada 2014. od tužitelja zatražio podnošenje popratnih dokumenata koji se odnose na njegova druga dva zaposlenika. Tužitelj je dopisom od 6. studenoga 2014. dostavio svu zatraženu dokumentaciju.
- 11 OLAF je 15. siječnja 2015. obavijestio tužitelja, kao osobu na koju se istraga odnosi, o postupanjima koja mu se stavljaju na teret, odnosno sudjelovanju u lažnom prikazivanju u evidencijama radnog vremena zaposlenika o kojem je riječ i njegovih drugih dvaju zaposlenika.
- 12 Tužitelj je 27. siječnja 2015. OLAF-u dostavio svoja očitovanja u kojima je osporio njegove navode.
- 13 OLAF je 1. lipnja 2015. obavijestio tužitelja o zaključenju istrage i o preporukama koje je uputio poljskim pravosudnim tijelima te nadležnim službama Komisije.
- 14 Tužitelj je 25. lipnja 2015. poslao OLAF-u dopis s određenim brojem zahtjeva za podacima i popratnim dokumentima, u kojemu je od njega zatražio, među ostalim, primjerak njegova izvješća o istrazi.
- 15 OLAF je 10. kolovoza 2015. dostavio tužitelju zatražene informacije, osim onih koje podliježu strogim pravilima o povjerljivosti i zaštiti osobnih podataka, među kojima se nalazilo i njegovo izvješće o istrazi. OLAF je tako pobliže odredio sporne činjenice, razdoblje i projekte na koje su se te činjenice odnosile (odnosno predmetne sporazume o dodjeli bespovratnih sredstava, projekt SAPHYRE i projekt ONEFIT) te preporuke upućene nadležnoj glavnoj upravi u vezi s povratom predmetnog iznosa.
- 16 Tužitelj je dopisom od 1. rujna 2015. od OLAF-a zatražio da mu dostavi detaljne informacije i relevantne pravne odredbe u vezi sa svojom istragom. OLAF je odgovorio 9. studenoga 2015.
- 17 Komisija je 7. kolovoza 2018. obavijestila tužitelja o svojoj namjeri da izda dvije obavijesti o terećenju, za glavnica u iznosu od 374 188 eura i za iznos od 30 200 eura na ime naknade štete, na temelju OLAF-ovih zaključaka o predmetnim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava, projektu SAPHYRE i projektu ONEFIT.
- 18 Tužitelj je 26. listopada 2018. Komisiji poslao dopis u kojem je osporio OLAF-ove zaključke te od nje zatražio da, prije nego što donese mjere za povrat, u obzir uzme nekoliko činjeničnih i pravnih okolnosti.
- 19 Komisija je dopisom od 22. srpnja 2019. obavijestila tužitelja o tome da je zbog nekih njegovih očitovanja izmijenila svoje početno stajalište. Konkretno, troškovi osoblja za njegova druga dva zaposlenika naposljetku su bili prihvaćeni, a odbijeni su samo troškovi osoblja za zaposlenika o kojem je riječ, koji se odnose na razdoblje između kolovoza 2010. i listopada 2012., što je dovelo do ukupnog traženog iznosa od 180 895,90 eura.
- 20 Tužitelj je 29. kolovoza 2019. poslao Komisiji drugi dopis prigovora u kojem je od nje zatražio da, u kontekstu mjera koje namjerava donijeti, vodi računa o njegovim dodatnim očitovanjima.

- 21 Komisija je tužitelju odgovorila dopisom od 12. studenoga 2019. kojim je zadržala svoje stajalište i obavijestila ga o izdavanju obavijesti o terećenju (u daljnjem tekstu: pobijana odluka). Taj je dopis bio priložen poruci elektroničke pošte od 13. studenoga 2019., uz koju su priložene i obavijesti o terećenju br. 3241913641 (sporazum o dodjeli bespovratnih sredstava ACROPOLIS, glavnica, iznos od 72 592 eura), br. 3241913642 (sporazum o dodjeli bespovratnih sredstava EUWB, naknada štete, iznos od 7 259,20 eura), br. 3241913643 (sporazum o dodjeli bespovratnih sredstava EUWB, glavnica, iznos od 64 818 eura), br. 3241913644 (sporazum o dodjeli bespovratnih sredstava C2POWER, naknada štete, iznos od 6 481,80 eura), br. 3241913645 (sporazum o dodjeli bespovratnih sredstava C2POWER, glavnica, iznos od 27 039 eura) i br. 3241913647 (sporazum o dodjeli bespovratnih sredstava ACROPOLIS, naknada štete, iznos od 2 703,90 eura), koje se trebaju platiti do 30. prosinca 2019.
- 22 Tužitelj je 23. prosinca 2019. u cijelosti platio iznose koje je Komisija zahtijevala.
- 23 Tužitelj je 24. prosinca 2019. doveo u pitanje sadržaj pobijane odluke, Komisijine poruke elektroničke pošte od 13. studenoga 2019. i obavijesti o terećenju priloženih navedenoj poruci te osporio potonje obavijesti.

II. Zahtjevi stranaka

- 24 Tužitelj od Općeg suda u biti zahtijeva da:
- prihvati njegovu tužbu podnesenu na temelju članka 272. UFEU-a i utvrdi, s jedne strane, nepostojanje ugovornog potraživanja čije plaćanje zahtijeva Komisija i, s druge strane, prihvatljivost troškova osoblja zatraženih u obavijestima o terećenju br. 3241913641 (72 592 eura), br. 241913643 (64 818 eura) i br. 3241913645 (27 039 eura) od 13. studenoga 2019.;
 - naloži Komisiji da nadoknadi iznose koje je na njegov teret obračunala obavijestima o terećenju br. 3241913641, br. 3241913642, br. 3241913643, br. 3241913644, br. 3241913645 i br. 3241913647 od 13. studenoga 2019., s kamatom, s obzirom na to da su joj navedeni iznosi već isplaćeni na privremenoj osnovi, ovisno o ishodu ovog postupka;
 - podredno, prihvati njegovu tužbu podnesenu na temelju članka 263. UFEU-a i poništi pobijanu odluku;
 - u svakom slučaju, naloži Komisiji snošenje troškova.
- 25 Komisija od Općeg suda u biti zahtijeva da:
- odbije tužbu podnesenu na temelju članka 272. UFEU-a kao neosnovanu;
 - utvrdi da iznos od 180 893,90 eura, koji uključuje glavnica od 164 449 eura i iznos od 16 444,90 eura na ime naknade štete, naveden u obavijestima o terećenju br. 3241913641, br. 3241913642, br. 3241913643, br. 3241913644, br. 3241913645 i br. 3241913647 od 13. studenoga 2019., odgovara neprihvatljivim troškovima,
 - odbaci tužbu podnesenu podredno na temelju članka 263. UFEU-a kao očito nedopuštenu;
 - naloži tužitelju snošenje troškova.

III. Pravo

A. Zahtjev za neotkrivanje podataka

- 26 Zasebnim aktom podnesenim tajništvu Općeg suda 3. siječnja 2020. tužitelj je podnio zahtjev za neotkrivanje određenih podataka javnosti, u skladu s člankom 66. Poslovnika Općeg suda, kako bi se osigurala, s jedne strane, zaštita osobnih podataka i, s druge strane, zaštita poslovne tajne.
- 27 Tužitelj tim zahtjevom, u biti, traži izostavljanje sljedećih vrsta podataka:
- imena osoba koje je zapošljavao i koje trenutno zapošljava;
 - imena trećih osoba;
 - sadržaj ugovorâ o radu njegovih zaposlenika;
 - druge informacije iz tužbe ili priloga koje bi mogle omogućiti da javnost otkrije identitet neke osobe;
 - njegova organizacijska struktura;
 - OLAF-ovo izvješće, ako bude podneseno.
- 28 Usto, tužitelj traži da se, u slučaju objavljivanja ove presude, objave samo ulomci iz kojih se ne mogu identificirati osobe na koje se odnosi taj postupak niti može doći do otkrivanja detalja u vezi s njegovom organizacijskom strukturom, upravljačkim praksama i njegovim ponašanjem kao poslodavca.
- 29 Kao prvo, valja napomenuti da, pri pomirenju zahtjeva javnosti sudskih odluka s pravom na zaštitu osobnih podataka i poslovne tajne, sud mora, u konkretnim okolnostima, tražiti pravednu ravnotežu, uzimajući pritom u obzir i pravo javnosti na pristup sudskim odlukama, u skladu s načelima iz članka 15. UFEU-a (vidjeti u tom smislu presudu od 5. listopada 2020., Broughton/Eurojust, T-87/19, neobjavljenu, EU:T:2020:464, t. 49.).
- 30 U konkretnom se slučaju, prije svega, u ovoj presudi ne navode imena osoba koje je tužitelj zapošljavao ili trenutno zapošljava, imena trećih osoba ni druge informacije koje se nalaze u tužbi ili prilogima a koje bi mogle omogućiti da javnost otkrije identitet neke osobe.
- 31 Nadalje, zahtjev u vezi s OLAF-ovim izvješćem je bespredmetan s obzirom na to da ono nije podneseno.
- 32 Naposljetku, kad je riječ o informacijama u vezi sa sadržajem ugovora o radu, tužiteljevom organizacijskom strukturom, njegovim upravljačkim praksama i njegovu ponašanju kao poslodavca, u ovoj se presudi nalaze samo one informacije čije bi izostavljanje moglo štetiti tomu da javnost ima pristup tim presudama i razumije ih.
- 33 Kao drugo, valja istaknuti da su informacije sadržane u ovoj presudi ili bile iznesene i o njima se raspravljalo na javnoj raspravi održanoj 5. listopada 2021. ili njihovo izostavljanje nije dostatno obrazloženo te stoga ne postoji legitimni razlog da se tužiteljev zahtjev prihvati (vidjeti u tom

smislu rješenja od 21. srpnja 2017., Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo/Komisija, T-130/17 R, EU:T:2017:541, t. 62. i od 21. srpnja 2017., PGNiG Supply & Trading/Komisija, T-849/16 R, EU:T:2017:544, t. 57.).

B. Tužba podnesena na temelju članka 272. UFEU-a

1. Zahtjev za utvrđenje nepostojanja ugovornog potraživanja i prihvatljivosti troškova osoblja te zahtjev za naknadu isplaćenih iznosa

34 U prilog svojim zahtjevima iznesenima kao glavnima u okviru svoje tužbe podnesene na temelju članka 272. UFEU-a, tužitelj iznosi četiri tužbena razloga koji se temelje na povredi odredaba predmetnih sporazuma o dodjeli bespovratnih sredstava, belgijskog prava, poljskog radnog prava i načela zaštite legitimnih očekivanja.

a) Prvi tužbeni razlog, koji se temelji na povredi odredaba predmetnih sporazuma o dodjeli bespovratnih sredstava

35 Tužitelj u potporu svojem prvom tužbenom razlogu ističe tri prigovora.

1) Prvi prigovor, koji se temelji na povredi članka II.22 stavaka 1. i 6. Priloga II. predmetnim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava zbog jednostranog povrata sredstava i zbog paušalne naknade

36 Tužitelj svojim prvim prigovorom osporava kako zakonitost povrata koji je provela Komisija tako i to što je ona odredila paušalnu naknadu, s obzirom na ugovorne odredbe koje uređuju tu nadležnost.

37 Naime, on smatra da iako se člankom II.22 stavkom 6. Priloga II. predmetnim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava Komisiji omogućava donošenje mjera poput izdavanja naloga za povrat ili nametanje sankcija, izvršavanje te ovlasti mora se provoditi na temelju zaključaka revizije u smislu članka II.22 stavka 1. Priloga II. navedenim sporazumima.

38 Međutim, s jedne strane, tužitelj tvrdi da je Komisija od njega zahtijevala isplatu, pri čemu taj zahtjev nije temeljila na zaključcima revizije u odnosu na sporazume o dodjeli bespovratnih sredstava EUWB i ACROPOLIS i, kad je riječ o sporazumu o dodjeli bespovratnih sredstava C2POWER, na način da je postupala u suprotnosti sa zaključcima revizije, s kojima se, pak, složila.

39 S druge strane, on smatra da se Komisija oslonila na OLAF-ovo izvješće o istrazi, koje nije financijska revizija u smislu članka II.22 stavka 1. Priloga II. predmetnim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava. Tužitelj u tom pogledu navodi da iako se člankom II.22 stavkom 8. Priloga II. predmetnim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava Komisiji omogućava da se obrati OLAF-u radi provođenja provjera i inspekcija na terenu, ta je odredba ipak ne ovlašćuje da odstupi od odredaba članka II.22 stavka 6. Priloga II. navedenim sporazumima.

40 Slijedom toga, tužitelj zaključuje da primjenjive ugovorne odredbe ne omogućavaju Komisiji da postupi na način na koji je to učinila, odnosno tako da jednostrano odredi povrat sredstava i paušalne naknade umjesto da nadležnom sudu podnese zahtjev za plaćanje i tako da samo utvrdi činjenice a da pritom ne podnese dokaze u prilog tom utvrđenju.

- 41 Tužitelj dodaje da, u suprotnosti s Komisijinim navodima, ni Uredba Vijeća (EZ, Euratom) br. 1605/2002 od 25. lipnja 2002. o Financijskoj uredbi koja se primjenjuje na opći proračun Europskih zajednica (SL 2002., L 248, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 1., svezak 2., str. 145.) (u daljnjem tekstu: Financijska uredba) ni članak 317. UFEU-a, sam po sebi, ne dodjeljuju Komisiji autonomnu ugovornu ovlast da zahtijeva povrat u nedostatku bilo kakvog završnog izvješća o reviziji ili u suprotnosti sa zaključcima takvog izvješća, u skladu s predmetnim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava.
- 42 Komisija osporava tužiteljeve argumente.
- 43 Prvo, odjeljak 3., naslovljen „Provjere i sankcije”, Priloga II. predmetnim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava uključuje članak II.22, naslovljen „Financijske revizije i provjere” kojim se predviđaju, s jedne strane postupci revizije, i, s druge strane, postupci provjere.
- 44 Kad je riječ o postupcima revizije, člankom II.22 stavkom 1. Priloga II. predmetnim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava određuje se da „u svakom trenutku tijekom provedbe projekta i do pet godina nakon njegova završetka, Komisija može provesti financijsku reviziju uz pomoć vanjskih revizora ili svojim vlastitim sredstvima uključujući OLAF”. Tim se člankom navodi i da se „[p]ostupak revizije smatra [...] pokrenutim na dan primitka odgovarajućeg dopisa koji šalje Komisija”, da se „[te] [...] revizije mogu odnositi na financijske, sustavne i druge aspekte (poput načela računovodstva i upravljanja) koji se odnose na pravilno izvršavanje sporazuma o dodjeli bespovratnih sredstava” i da se „[te] [...] revizije provode na povjerljivoj osnovi”.
- 45 Člankom II.22 stavkom 6. Priloga II. predmetnim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava dodaje se da „Komisija na temelju zaključaka revizije poduzima odgovarajuće mjere koje ocijeni potrebnima, uključujući izdavanje naloga za povrat koji se odnose na sve ili dio plaćanja koja je izvršila te određivanje svih primjenjivih sankcija”.
- 46 Kad je riječ o postupcima provjere, člankom II.22 stavkom 8. Priloga II. predmetnim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava određuje se da, što se tiče mogućnosti donošenja istražnih mjera, „[u]sto, Komisija može provesti provjere i inspekcije na terenu, u skladu s Uredbom Vijeća (Euratom, EZ) br. 2185/96 od 11. studenoga 1996. o provjerama i inspekcijama na terenu koje provodi Komisija s ciljem zaštite financijskih interesa Europskih zajednica od prijevara i ostalih nepravilnosti i s Uredbom (EZ) br. 1073/1999 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. svibnja 1999. o istragama koje provodi [OLAF] [kao i s] Uredbom Vijeća (Euratom) br. 1074/1999 od 25. svibnja 1999. o istragama koje vodi [OLAF].”
- 47 Iz prethodno navedenog proizlazi da su postupci provjere, kako su predviđeni u predmetnim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava, mjere obuhvaćene ugovornim okvirom koji obvezuje stranke, koje u odnosu na postupke revizije postoje istodobno i na autonoman način.
- 48 Drugo, kako bi omogućio provedbu postupaka iz članka II.22 Priloga II. predmetnim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava, člankom II.3 točkom (g) navedenog Priloga predviđa se da „svaki korisnik mora [...] dostaviti izravno Komisiji, uključujući [OLAF] i Revizorski sud, sve informacije potrebne u okviru provjera i revizija”.
- 49 OLAF-ovim dopisom od 15. rujna 2014., kojim je od tužitelja zatraženo podnošenje određenih dokumenata (vidjeti točku 9. ove presude), nastoji se postići konkretno taj cilj, koji opravdava istražnu mjeru na temelju članka II.3 točke (g) Priloga II. predmetnim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava.

50 Stoga je postupak koji provodi OLAF obuhvaćen ugovornim okvirom koji su uspostavile stranke.

51 Treće, znakovito je da se zahtjev za podnošenje dokumenata od 15. rujna 2014. ne temelji na članku II.22 stavku 3. Priloga II. predmetnim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava. Tim je člankom predviđeno:

„Korisnici čuvaju izvornike ili, u iznimnim slučajevima, propisno ovjerene preslike – uključujući elektroničke preslike – svih dokumenata koji se odnose na sporazum o dodjeli bespovratnih sredstava tijekom razdoblja od najviše pet godina od završetka projekta. Dokumenti se na zahtjev stavljaju na raspolaganje Komisiji prilikom revizija koje se provode u okviru sporazuma o dodjeli bespovratnih sredstava.”

52 Ako zahtjev koji se temelji na toj odredbi omogućava postizanje istog ishoda kao i zahtjev postavljen na temelju članka II.3 točke (g) Priloga II. predmetnim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava, članak II.22 stavak 3. navedenog priloga primjenjuje se samo u okviru postupaka revizije, a ne u postupcima provjere. Uostalom, isto je rasuđivanje primjenjivo i u svrhu razgraničavanja područjâ primjene članka II.22 stavka 3. Priloga II. predmetnim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava i članka II.22 stavka 8. navedenog priloga.

53 Stoga je postupak koji provodi OLAF u ovom slučaju obuhvaćen postupcima provjere predviđenima odredbama predmetnih sporazuma o dodjeli bespovratnih sredstava.

54 Četvrto, u okviru postupka provjere provedenog u ovom slučaju Komisija je utvrdila nepravilnosti koje je počinio tužitelj, a koje dovode do neprihvatljivosti određenih troškova.

55 U tom pogledu valja istaknuti da je člankom II.21 stavkom 1. drugim podstavkom Priloga II. predmetnim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava predviđeno da „[u] slučaju da se nakon raskida ili isteka sporazuma o dodjeli bespovratnih sredstava na temelju [programa PC7] treba povratiti iznos koji korisnik duguje [Uniji], Komisija zahtijeva naknadu dugovanog iznosa izdavanjem naloga za povrat na adresu korisnika”.

56 U skladu s tom odredbom, na kojoj se izričito temelji pobijana odluka, Komisija je imala pravo izvesti posljedice iz ishoda postupka provjere zahtijevanjem povrata dugovanih iznosa od tužitelja.

57 Stoga, u suprotnosti s tužiteljevim tvrdnjama u skladu s kojima se, s jedne strane, člankom II.22 stavkom 8. Priloga II. predmetnim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava o Komisija ne ovlašćuje na odstupanje od članka II.22 stavka 6. navedenog priloga i u skladu s kojima, s druge strane, Komisija ne može zanemariti završno izvješće o reviziji na temelju predmetnih sporazuma o dodjeli bespovratnih sredstava, postupak proveden u ovom slučaju neovisan je od postupka revizije na koji upućuje tužitelj.

58 U tom pogledu treba istaknuti da se člankom 9. stavkom 1. predmetnih sporazuma o dodjeli bespovratnih sredstava izričito navodi da su ti sporazumi „uređeni [...] Financijskom uredbom koja se primjenjuje na opći proračun i njezinim provedbenim pravilima [...]”.

59 Člankom 119. Financijske uredbe određuje se kako slijedi:

„1. Iznos bespovratnog sredstva nije konačan sve dok institucija ne prihvati konačna izvješća i financijske izvještaje ne dovodeći u pitanje naknadne provjere institucije.

2. Ako korisnik ne ispuni svoje zakonske ili ugovorne obveze, bespovratna sredstva se suspendiraju i smanjuju ili prekidaju, u slučajevima propisanim provedbenim pravilima, nakon što je korisniku omogućeno da iznese svoje primjedbe.”

- 60 U tom pogledu najprije valja istaknuti da se člankom 119. Financijske uredbe, u njezinoj verziji primjenjivoj u trenutku nastanka činjenica, ne nameću posebni i specifični postupovni zahtjevi u pogledu načina utvrđivanja nepravilnosti u okviru postupaka provjere pokrenutih nakon prihvaćanja konačnih izvješća i financijskih izvještaja.
- 61 Nadalje, ni provedbena pravila za tu odredbu, na snazi u trenutku nastanka činjenica, ne sadržavaju zahtjeve u tom pogledu. Naime, članak 183. prvi stavak točka (a), i drugi stavak Uredbe Komisije (EZ, Euratom) br. 2342/2002 od 23. prosinca 2002. o utvrđivanju detaljnih pravila za provedbu Financijske uredbe (SL 2002., L 357, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 1., svezak 3., str. 7.) daje pravo odgovornom dužnosniku za ovjeravanje da, među ostalim, zahtijeva da korisnik izvrši razmjernu nadoknadu bespovratnog sredstva ako dogovoreni program rada nije pravilno izveden.
- 62 Naposljetku, u odgovoru na pitanje postavljeno tijekom rasprave tužitelj je priznao primjenjivost članka 119. Financijske uredbe na ugovorni okvir, podložno utvrđenju nepravilnosti.
- 63 Slijedom toga, iz prethodno navedenoga proizlazi da se Komisiji ne može prigovoriti da nije poštovala postupovne zahtjeve koji se traže u okviru postupka provjere provedenog u ovom slučaju.
- 64 Peto, nesporno je da je Komisija, na temelju očitovanja koja je tužitelj dostavio u svojem dopisu od 26. listopada 2018., smanjila visinu iznosâ koje je od njega zahtijevala. Međutim, tužitelj se, u svrhu osporavanja zaključaka OLAF-ova izvješća na kojemu se temelje Komisijini zahtjevi, osobito pozvao na završno izvješće o reviziji. Stoga je Komisija, radi pripreme naloga za povrat, uzela u obzir ocjene koje proizlaze i iz postupka revizije i iz postupka provjere. Na toj je osnovi Komisija djelovala u okviru ovlasti iz članka II.22 stavka 6. i članka II.21 stavka 1. drugog podstavka Priloga II. predmetnim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava, što odražava pobijana odluka.
- 65 Slijedom toga, postupkom koji je Komisija provela kako bi zatražila naknadu iznosâ za koje je smatrala da ih se duguje ne povređuju se ugovorne odredbe. Stoga prvi prigovor treba odbiti.

2) Drugi prigovor, koji se temelji na povredi članka II.14 stavka 1. točaka (a) i (b) Priloga II. predmetnim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava zbog zahtjeva za plaćanja koji odgovaraju stvarnim troškovima

- 66 Tužitelj svojim drugim prigovorom ističe da je Komisija bila dužna prihvatiti stvarnost troškova osoblja za zaposlenika o kojemu je riječ, s obzirom na to da je završnim izvješćem o reviziji posebno potvrđena njihova vjerodostojnost, što je zaključak koji je Komisija prihvatila u svojem dopisu od 22. travnja 2014.
- 67 Tužitelj iz toga zaključuje da je Komisija, time što je odstupila od zaključaka revizoraâ a da pritom nije podnijela dokaze u prilog toj mogućnosti ni dostavila objašnjenja u pogledu relevantnosti OLAF-ovih zaključaka iako ih je djelomično otklonila, povrijedila članak II.14 stavak 1. točke (a) i (b) Priloga II. predmetnim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava i tako počinila pogrešku koja se tiče činjenica.

- 68 Tužitelj dodaje da je Komisijino stajalište o raspodjeli tereta dokazivanja prihvatljivosti troškova koje je imao korisnik bespovratnih sredstava i o njegovoj sposobnosti izvršenja povrata financiranja irelevantno. U tom pogledu ističe da je u ovom slučaju, s obzirom na to da je završno izvješće o reviziji kojim se potvrđuje stvarnost spornih troškova doneseno, teret dokazivanja pogrešnosti tog izvješća i neprihvatljivosti određenih troškova osoblja na Komisiji.
- 69 Komisija osporava tužiteljeve argumente.
- 70 Najprije valja istaknuti da se tužiteljeva argumentacija, u okviru drugog prigovora njegova prvog tužbenog razloga, sastoji od toga da se Komisiji stavlja na teret povreda ugovornih odredaba zbog nepoštovanja navodno obvezujuće prirode završnog izvješća o reviziji.
- 71 Međutim, s jedne strane, takva vrijednost koja se pridaje revizijama ne proizlazi iz odredaba predmetnih sporazuma o dodjeli bespovratnih sredstava. Suprotno tomu, privremenost njihove dokazne vrijednosti utvrđena je u članku II.22 stavku 1. Priloga II. predmetnim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava, kojim se priznaje mogućnost provođenja novih revizija tijekom pet godina nakon okončanja dotičnog projekta. Na isti način, članak II.22 stavak 8. Priloga II. predmetnim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava omogućava Komisiji da započne s istragama u skladu s Uredbom (EZ) br. 1073/1999 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. svibnja 1999. o istragama koje provodi [OLAF] (SL 1999., L136, str.1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 1., svezak 2., str. 100.), koja je stavljena izvan snage Uredbom (EU, Euratom) br. 883/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. rujna 2013. o istragama koje provodi [OLAF] i stavljanju izvan snage Uredbe [br. 1073/1999] te Uredbe Vijeća (Euratom) br. 1074/1999 (SL 2013., L 248, str. 1. i ispravak SL 2020., L 426, str. 97.).
- 72 S druge strane, kao što to proizlazi iz razmatranja iznesenih u točkama 58. do 62. ove presude, pobijana odluka ulazi u okvir članka 119. Financijske uredbe, čiji prvi stavak izričito navodi da prihvaćanje konačnih izvješća i financijskih izvještaja od strane institucije „ne dovod[i] u pitanje naknadne provjere institucije”.
- 73 Stoga se za završno izvješće o reviziji, čak i nakon što ga potvrdi Komisija, ne može smatrati da je za nju obvezujuće i nepromjenjivo. Zbog toga valja odbaciti tužiteljev argument u skladu s kojim je, osim ako bi počinila pogrešku koja se tiče činjenica i koja čini povredu članka II.14 stavku 1. točki (a) i (b) Priloga II. predmetnim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava, Komisija bila dužna prihvatiti vjerodostojnost troškova osoblja za zaposlenika o kojemu je riječ s obzirom na to da im je revizijom, čije je zaključke podržala, prethodno bilo priznato da su stvarni.
- 74 Zbog istih je razloga irelevantan tužiteljev argument u skladu s kojim Komisija nije pružila dokaze o pogrešnosti završnog izvješća o reviziji. Naime, iz razmatranja iznesenih u točki 72. ove presude proizlazi da, u pogledu ugovornih odredaba u ovom slučaju, Komisija nije vezana utvrđenjima financijske revizije ako se provjerom nakon te revizije dovode u pitanje njezini rezultati.
- 75 S obzirom na prethodna razmatranja, drugi prigovor valja odbiti.

3) *Treći prigovor, koji se temelji na povredi, s jedne strane, članka II.3 točke (n) Priloga II. predmetnim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava zbog toga što je Komisija utvrdila rizik od sukoba interesa zbog postojanja obiteljskih veza i, s druge strane, članaka 7. i 9. Povelje Europske unije o temeljnim pravima zbog diskriminacije na temelju bračnog statusa*

- 76 Tužitelj najprije smatra da Komisija nije mogla donijeti zaključak o postojanju rizika od sukoba interesa u smislu članka II.3 točke (n) Priloga II. predmetnim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava, koji dovodi u pitanje pouzdanost evidencija broja sati koje je odradio zaposlenik o kojemu je riječ zbog toga što je navedenim evidencijama mogla pristupiti njegova supruga.
- 77 Tužitelj u tom pogledu ističe da Komisija, unatoč činjenici da joj je na to skrenuta pozornost, nije uzela u obzir, s jedne strane, provjeru koju su u odnosu i na zaposlenika o kojemu je riječ i na njegovu suprugu proveli njima hijerarhijski nadređene osobe, koje su provjerile vjerodostojnost rada zaposlenika o kojemu je riječ i, s druge strane, nepostojanje funkcionalne, hijerarhijske ili organizacijske veze između supružnika. Tužitelj u tom pogledu ističe da Komisija čini pogrešku koja se tiče činjenica time što pretpostavlja da je umiješanost supruge zaposlenika o kojemu je riječ bila bitna, a zapravo je pristup njegove supruge evidencijama radnog vremena bio isključivo administrativne prirode, i da ona nije imala ovlast izmijeniti te dokumente. Osim toga, tužitelj ističe da su revizori provjerili i validirali sustav registracije radnog vremena. Usto, tužitelj navodi da nije postojao nikakav rizik od sukoba interesa, kao što to dokazuje činjenica da osobe hijerarhijski nadređene supružnicima nisu utvrdile incidente u vezi s mogućim prijevarama počinjenima u pogledu evidencija radnog vremena.
- 78 Nadalje, tužitelj ističe da ne postoji nijedna pravna norma kojom se zahtijeva da supružnici budu strogo odijeljeni na istom radnom mjestu. U tom pogledu naglašava da mjere poduzete u ovom slučaju (autonomni dvostruki nadzor, raspoređivanje u različite odjele) čine manje zadiruću metodu osiguravanja istinitosti evidencija o radnom vremenu kojima je supruga zaposlenika o kojemu je riječ imala pristup zahvaljujući svojim administrativnim funkcijama.
- 79 Naposljetku, tužitelj smatra da Komisijino stajalište čini diskriminaciju koja se provodi na temelju bračnog statusa, a koja je u suprotnosti s člancima 7. i 9. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja), s obzirom na to da obveza razdvojenog rada, koja je nametnuta supružnicima samo zbog tog svojstva, a u nedostatku pravog razloga da se sumnja u njihovu poštenost, čini nejednako postupanje na radnom mjestu i/ili diskriminaciju. Tužitelj u tom pogledu osporava Komisijino stajalište kojim se organiziraju zadaci supruge zaposlenika o kojemu je riječ s ciljem izbjegavanja sukoba interesa, s obzirom na to da bi takva mjera činila diskriminaciju na temelju bračnog statusa.
- 80 Komisija osporava tužiteljeve argumente.
- 81 Članak II.3 točka (n) Priloga II. predmetnim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava određuje da svaki korisnik mora poduzeti sve potrebne mjere opreza kako bi izbjegao bilo kakav rizik od sukoba interesa povezan s ekonomskim interesima, političkim ili nacionalnim sklonostima, obiteljskim ili emocionalnim vezama ili s bilo kojom drugom vrstom interesa koji mogu dovesti u pitanje nepristrano i objektivno izvršavanje projekta.
- 82 Stoga najprije valja istaknuti da, u suprotnosti s onim što tvrdi Komisija, iz članka II.3 točke (n) Priloga II. predmetnim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava ne proizlazi da postojanje ekonomskih, emocionalnih ili obiteljskih veza omogućava da se pretpostavi postojanje rizika od sukoba interesa koji može dovesti u pitanje nepristrano i objektivno izvršavanje projekta.

- 83 Naime, pretpostavka koja može proizlaziti iz postojanja ekonomskih, emocionalnih ili obiteljskih veza odnosi se samo na postojanje rizika od sukoba interesa. Tako iz članka II.3 točke (n) Priloga II. predmetnim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava proizlazi oboriva pretpostavka o postojanju takvog rizika kada, među ostalim, osobe između kojih postoje obiteljske ili emocionalne veze na neki način sudjeluju u istom projektu. U ovom slučaju bračni odnos koji povezuje zaposlenika o kojemu je riječ s njegovom suprugom dovodi do primjene te pretpostavke.
- 84 Zato, iako se Komisija može koristiti tom pretpostavkom, na njoj je i da podnese sve elemente kojima se dokazuje da nepristrano i objektivno izvršavanje dotičnog projekta može biti dovedeno u pitanje.
- 85 Stoga kao prvo valja ispitati elemente koje je podnio tužitelj i kojima nastoji oboriti pretpostavku u vezi s postojanjem rizika od sukoba interesa, s obzirom na to da se ne osporava ispunjenje uvjeta koji se odnosi na postojanje emocionalnih i obiteljskih veza.
- 86 U tom se pogledu tužiteljevim argumentima koji se temelje na nepostojanju hijerarhijskog odnosa i organizacijske veze ne može otkloniti rizik od sukoba interesa, s obzirom na to da se, u kontekstu ovog predmeta u kojemu je supruga zaposlenika o kojemu je riječ odobravalala evidencije njegova radnog vremena, utjecaj obiteljske situacije ne može isključiti samo na temelju nepostojanja veze administrativne podređenosti u radnom okruženju.
- 87 Slijedom toga, situacija u ovom predmetu doista čini rizik od sukoba interesa u smislu članka II.3 točke (n) Priloga II. predmetnim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava.
- 88 Stoga kao drugo valja ispitati elemente koje je podnijela Komisija a koji se odnose na dokazivanje mogućnosti da je nepristrano i objektivno izvršavanje dotičnog projekta dovedeno u pitanje.
- 89 U tom pogledu, kad je riječ o prirodi djelatnosti koje je supruga zaposlenika o kojemu je riječ obavljala pri tužitelju, iz spisa proizlazi da je ona, u vremenu nastanka činjenica, bila zaposlena u tužiteljevoj financijskoj službi i da je njezino svojstvo bilo „voditelj projekata PCT”, koji se naziva i „viši administrativni službenik zadužen za bespovratna sredstva iz programa PC7”. Po toj je funkciji, kao što to priznaje tužitelj „zakonski imala pristup evidencijama radnog vremena svojeg supružnika, podnesenima u svrhu bespovratnih sredstava iz programa PC7, te ih je potpisivala do studenoga 2012.”.
- 90 Kao prvo, što se tiče zadataka koje je supruga zaposlenika o kojemu je riječ izvršavala u pogledu njegovih evidencija radnog vremena, treba utvrditi da, iako tužitelj tvrdi da je supruga zaposlenika o kojemu je riječ obavljala uredski posao i bila odgovorna, među ostalim, za prikupljanje i vođenje dokumentacije u vezi s bespovratnim sredstvima iz programa PC7, iz evidencija radnog vremena zaposlenika o kojemu je riječ, koje je tužitelj podnio u prilogu A.16 tužbi, nedvojbeno proizlazi da je njegova supruga odobravalala njihov sadržaj, s obzirom na to da se na tim dokumentima uz izraz „odobreno” (approved) nalazi potpis supruge zaposlenika o kojemu je riječ.
- 91 Kao drugo, kad je riječ o tužiteljevoj tvrdnji u vezi s time da je supruzi zaposlenika o kojemu je riječ bilo nemoguće izmijeniti službenu dokumentaciju, takva tvrdnja čini mogućnost dovođenja u pitanje pravilnog izvršavanja predmetnog projekta još vjerojatnijom, s obzirom na to da ona, iako je – kao što je to dokazano u točki 90. ove presude – odobravalala evidencije radnog vremena svojega supruga, nije imala mogućnost izmijeniti ih čak ni u slučaju njihove netočnosti.

- 92 Slijedom toga, treba zaključiti da je Komisija u dovoljnoj mjeri dokazala da je pravilno izvršavanje dotičnog projekta moglo biti dovedeno u pitanje.
- 93 Taj zaključak ne ugrožava ni tužiteljeva tvrdnja u skladu s kojom je nad aktivnostima supruge zaposlenika o kojemu je riječ postojala dvostruka kontrola osoba koje su joj hijerarhijski nadređene. Naime, dokazi kojima se nastoji utvrditi postojanje mogućnosti da je pravilno izvršavanje projekta dovedeno u pitanje moraju se ocjenjivati u pogledu činjenice da tužitelj nije uspio opovrgnuti postojanje situacije koja dovodi do rizika od sukoba interesa (vidjeti točku 87. ove presude). U tim okolnostima, valja istaknuti da, u suprotnosti s tužiteljevim navodima, ipak postoji funkcionalna veza između zaposlenika o kojemu je riječ i njegove supruge. Činjenica da je ona zadužena za odobravanje evidencija radnog vremena svojeg supruga bez mogućnosti da ih izmijeni – iako je, nedvosmisleno, „nadzornik” (supervisor) tih evidencija – dovoljna je da bi se smatralo da kontrolni sustav koji je uspostavio tužitelj ne odgovara zahtjevu koji postoji u odnosu na njega, a to je da poduzme sve mjere opreza koje su potrebne da bi se izbjegao rizik od sukoba interesa, u smislu obiteljskih ili emocionalnih veza, koji može dovesti u pitanje nepristrano i objektivno izvršavanje dotičnog projekta, u skladu s člankom II.3 točkom (n) Priloga II. predmetnim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava.
- 94 Stoga Komisija nije povrijedila članak II.3 točku (n) Priloga II. predmetnim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava time što je smatrala da tužitelj nije poduzeo sve mjere opreza koje su potrebne da bi se izbjegao rizik od sukoba interesa, u smislu obiteljskih ili emocionalnih veza, koji može dovesti u pitanje nepristrano i objektivno izvršavanje dotičnog projekta.
- 95 Osim toga, kad je, najprije, riječ o tužiteljevim razmatranjima o tome da su sustav registracije radnog vremena validirali revizori u prisutnosti zaposlenika o kojemu je riječ i njegove supruge, upućuje se na zaključke, iznesene u točkama 73. i 74. ove presude, o vrijednosti ocjena sadržanih u završnom izvješću o reviziji.
- 96 Nadalje, kad je riječ o tužiteljevim prigovorima o nepostojanju konkretnih dokaza o riziku od sukoba interesa, dovoljno je napomenuti da se samim tekstom članka II.3 točke (n) Priloga II. predmetnim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava ne zahtijeva to da je taj sukob dokazano utjecao na izvršavanje ugovora ili na njegove troškove.
- 97 Naposljetku, kad je riječ o tvrdnji u skladu s kojom Komisijino stajalište čini diskriminaciju koja se provodi na temelju bračnog statusa, u suprotnosti s člancima 7. i 9. Povelje, valja istaknuti da se navedena povreda ne odnosi na nepravilno izvršavanje ugovornih odredaba.
- 98 Ipak, treba podsjetiti na to da je Opći sud već imao prilike utvrditi da Povelja, koja je dio primarnog zakonodavstva Unije, u svojem članku 51. stavku 1. bez iznimke predviđa da se njezine odredbe „odnose [...] na institucije, tijela, urede i agencije Unije, uz poštovanje načela supsidijarnosti” i da su stoga temeljna prava namijenjena uređenju izvršenja nadležnosti koje su povjerene institucijama Unije, uključujući u ugovornom okviru (presude od 3. svibnja 2018., Sigma Orionis/Komisija, T-48/16, EU:T:2018:245, t. 101. i 102., i od 3. svibnja 2018., Sigma Orionis/REA, T-47/16, neobjavljena, EU:T:2018:247, t. 79. i 80.; vidjeti također po analogiji presudu od 13. svibnja 2020., Talanton/Komisija, T-195/18, neobjavljenju, EU:T:2020:194, t. 73.).
- 99 Jednako tako, kada institucije, tijela, uredi i agencije Unije izvršavaju ugovor, podvrgnuti su obvezama koje imaju na temelju Povelje i općih načela prava Unije (vidjeti u tom smislu presudu od 16. srpnja 2020., ADR Center/Komisija, C-584/17 P, EU:C:2020:576, t. 86.). Sud je naglasio i da ako stranke u svojem ugovoru arbitražnom klauzulom odluče sudu Unije dodijeliti nadležnost za

odlučivanje o sporovima u vezi s tim ugovorom, taj će sud biti nadležan, neovisno o primjenjivom pravu navedenom u tom ugovoru, za ispitivanje mogućih povreda Povelje i općih načela prava Unije (presuda od 16. srpnja 2020., Inclusion Alliance for Europe/Komisija, C-378/16 P, EU:C:2020:575, t. 81.).

- 100 U ovom se slučaju zahtjevom za izbjegavanje bilo kakvog sukoba interesa u smislu obiteljskih ili emocionalnih veza nastoji spriječiti teška i očita povreda zahtjeva nepristranosti i objektivnosti (vidjeti u tom smislu presudu od 6. travnja 2006., Camós Grau/Komisija, T-309/03, EU:T:2006:110, t. 141.), koja se osobito odnosi na osobu zaduženu za ovjeravanje evidencija radnog vremena istraživača koji rade na projektu koji subvencionira Unija. Stoga, pod pretpostavkom da pravilo kojim se nastoji osigurati nepostojanje sukoba interesa, poput onoga o kojemu je riječ u glavnom postupku, može utjecati na prava zaštićena člancima 7. i 9. Povelje, na ta se prava ne utječe u pogledu njihova sadržaja, nego su ona predmet ograničenja u svojem izvršavanju. S druge strane, u skladu s člankom 52. stavkom 1. Povelje, podložno načelu proporcionalnosti, ograničenja pri ostvarivanju prava i sloboda priznatih Poveljom moguća su samo ako su potrebna i ako zaista odgovaraju ciljevima od općeg interesa koje priznaje Unija ili potrebi zaštite prava i sloboda drugih osoba.
- 101 O tome je, pak, riječ u ovoj situaciji. Naime, u tom slučaju, kad je riječ, prije svega, o postojanju cilja od općeg interesa koji priznaje Unija, takvim se načelom nastoji zajamčiti načelo dobrog financijskog upravljanja, kako je ono predviđeno u članku 317. UFEU-a. Nadalje, to je ograničenje nužno, s obzirom na to da Komisija, zbog toga što izravno ne svjedoči tomu kako korisnik bespovratnih sredstava izvršava svoje zadatke, ne raspolaže drugim sredstvima za provjeru točnosti troškova osoblja koje je on prijavio osim onih koji proizlaze, među ostalim, iz podnošenja pouzdanih evidencija radnog vremena (vidjeti u tom smislu presudu od 8. rujna 2015., Amitié/Komisija, T-234/12, neobjavljenu, EU:T:2015:601, t. 210. i navedenu sudsku praksu). Naposljetku, to ograničenje nije neproporcionalno, s obzirom na to da se, s jedne strane, ne utječe na sadržaj prava zaštićenih člancima 7. i 9. Povelje, kao što je to istaknuto u točki 100. ove presude, i da se, s druge strane, kao što to ističe Komisija, zahtjev za izbjegavanje bilo kakvog sukoba interesa zbog obiteljskih ili emocionalnih veza može ispuniti minimalnim organizacijskim prilagodabama. Stoga treba odbaciti tužiteljeve navode o postojanju diskriminacije, s obzirom na to da se, s jedne strane, oni temelje na postojanju povrede članka 7. i 9. Povelje, i da, s druge strane, takva povreda, pod pretpostavkom da je moguća u pogledu osporavane primjene pravila o sukobima interesa, nije dokazana.
- 102 S obzirom na prethodno navedeno, valja odbiti treći prigovor te stoga i prvi tužbeni razlog u cijelosti.

b) Drugi tužbeni razlog, koji se temelji na povredi belgijskog prava

- 103 Tužitelj najprije napominje da predmetni sporazumi o dodjeli bespovratnih sredstava sadržavaju upućivanje na belgijsko pravo.
- 104 Stoga tužitelj, na temelju belgijskoga građanskog prava, ističe tri prigovora u prilog svom drugome tužbenom razlogu.
- 105 Tužitelj, najprije, smatra da Komisijino stajalište u ovom slučaju zapravo pretpostavlja njegovo postupanje u zloj vjeri, što je Komisiju navelo na to da jednostrano proglasi povredu ugovora, pri čemu ta povreda nije utvrđena u završnom izvješću o reviziji i, kad je riječ o sporazumu o dodjeli

bespovratnih sredstava C2POWER, na djelovanje koje je u suprotnosti sa zaključcima revizije. Prema tome, smatra da je Komisija povrijedila načelo izvršavanja ugovora u dobroj vjeri, predviđeno u člancima 1134. i 1135. belgijskog Građanskog zakonika.

- 106 Nadalje, tužitelj prigovara Komisiji da je svoj zahtjev za povrat troškova osoblja za zaposlenika o kojemu je riječ temeljila na izvješću o istrazi koje je sastavio OLAF izvan ugovornog okvira i čija je dokazna vrijednost dvojbena. Naime, tvrdi da je sama Komisija odlučila da neće slijediti sve zaključke navedenog izvješća i da nije objasnila razloge zbog kojih je ne samo odstupila od utvrđenja iz završnog izvješća o reviziji, pri čemu pak nije dokazala tužiteljevo nepropisno postupanje, nego i zbog kojih u konačnici više ne uzima u obzir troškove za koje se smatra da su „očito pretjerani”, odnosno da nadilaze prag koji se ne određuje odredbama predmetnih sporazuma o dodjeli bespovratnih sredstava. Prema tome, smatra da je Komisija povrijedila pravilo o teretu dokazivanja iz članka 1315. belgijskog Građanskog zakonika, u skladu s kojim postojanje obveze mora dokazati onaj koji traži njezino izvršenje.
- 107 Naposljetku, tužitelj smatra da je izvršio plaćanja koja traži Komisija iako ona nije mogla isticati to potraživanje. Navodi da je Komisija, prema tome, povrijedila članke 1235., 1376. i 1377. belgijskog Građanskog zakonika time što nije izvršila povrat iznosa koji su joj bili isplaćeni i koje je naplatila neosnovano, s obzirom na to da dug ne postoji.
- 108 Komisija osporava tužiteljeve argumente.
- 109 Prva dva prigovora u okviru drugog tužbenog razloga treba razmotriti zajedno.
- 110 Kao prvo, s jedne strane, valja istaknuti da se, u suprotnosti s tužiteljevim navodima, Komisijin zahtjev za povrat, kao što je to utvrđeno u točki 65. ove presude, ne temelji na izvješću o istrazi sastavljenom izvan ugovornog okvira. S druge strane, treba podsjetiti na to da je utvrđeno i to da Komisija nije vezana utvrđenjima iz završnog izvješća o reviziji (vidjeti točke 73. i 74. ove presude).
- 111 Kao drugo, valja ispitati osnovu na kojoj se temelji Komisijin zahtjev za povrat kako bi se utvrdilo je li ona povrijedila načelo izvršavanja ugovora u dobroj vjeri, time što je pretpostavila tužiteljevu zlu vjeru, kao i pravila o teretu dokazivanja, time što nije podnijela dokaze na kojima se može utemeljiti taj zahtjev.
- 112 U tom pogledu, prvo valja istaknuti da, u skladu s općepriznatim pravnim načelom, svaki sud primjenjuje svoja vlastita postupovna pravila, uključujući pravila o nadležnosti (vidjeti u tom smislu presudu od 8. travnja 1992., Komisija/Feilhauer, C-209/90, EU:C:1992:172, t. 13.). To se načelo ipak ne primjenjuje na pravila za uređenje tereta dokazivanja, dopuštenosti, vrijednosti i dokazne snage dokaza, s obzirom na to da ta pravila nisu postupovna nego materijalna, u smislu da se njima utvrđuju uvjeti postojanja, područje važenja i razlozi prestanka subjektivnih prava. Stoga se izbor mjerodavnog prava, učinjen u revidiranim sporazumima, odnosi i na pravila o dokazivanju (presuda od 8. rujna 2015., Amitié/Komisija, T-234/12, neobjavljena, EU:T:2015:601, t. 115.).
- 113 Tako je, u ovom slučaju, raspodjela tereta dokazivanja u pogledu prihvatljivosti troškova koje je imao korisnik bespovratnih sredstava uređena člankom 1315. belgijskog Građanskog zakonika, kojim se navodilo da onaj koji traži izvršenje obveze mora dokazati njezino postojanje i, obratno, onaj tko tvrdi da je oslobođen obveze, mora dokazati plaćanje ili činjenicu na temelju koje je njegova obveza prestala.

- 114 Drugo, iz ustaljene sudske prakse proizlazi da je, u okviru sporazuma koji sadržava arbitražnu klauzulu u smislu članka 272. UFEU-a, na stranci koja je prijavila troškove Komisiji radi dodjele financijskog doprinosa Unije da podnese dokaze da navedeni troškovi ispunjavaju financijske uvjete sporazumâ o dodjeli bespovratnih sredstava (vidjeti u tom smislu presudu od 25. siječnja 2017., ANKO/Komisija, T-771/14, neobjavljenu, EU:T:2017:27, t. 63. i navedenu sudsku praksu).
- 115 Treće, kao što je to navedeno u točki 101. ove presude, Komisija, s obzirom na to da izravno ne svjedoči tomu kako korisnik bespovratnih sredstava izvršava svoje zadatke, ne raspolaže drugim sredstvima za provjeru točnosti troškova osoblja koje je on prijavio osim onih koji proizlaze, među ostalim, iz podnošenja pouzdanih evidencija radnog vremena (vidjeti u tom smislu presudu od 8. rujna 2015., Amitié/Komisija, T-234/12, neobjavljenu, EU:T:2015:601, t. 210. i navedenu sudsku praksu).
- 116 Četvrto, iz sudske prakse proizlazi da je nepoštovanje obveze podnošenja pouzdanih evidencija radnog vremena u svrhu opravdanja prijavljenih troškova za osoblje dovoljan razlog za odbijanje svih troškova (vidjeti u tom smislu presudu od 6. listopada 2015., Technion i Technion Research & Development Foundation/Komisija, T-216/12, EU:T:2015:746, t. 82. i navedenu sudsku praksu). Usto, ako troškovi koje je prijavio korisnik bespovratnih sredstava nisu prihvatljivi na temelju predmetnog sporazuma o dodjeli bespovratnih sredstava, jer je utvrđeno da ih nije moguće provjeriti i/ili da su nepouzdana, Komisija nema drugog izbora nego tražiti povrat bespovratnih sredstava u visini iznosa koji nisu opravdani jer je ona na temelju pravne osnove koju predstavlja taj sporazum o dodjeli bespovratnih sredstava ovlaštena na teret proračuna Unije isplatiti samo propisno opravdane iznose (vidjeti presudu od 16. srpnja 2020., ADR Center/Komisija, C-584/17 P, EU:C:2020:576, t. 102. i navedenu sudsku praksu).
- 117 U ovom se slučaju, u točki 92. ove presude, zaključuje da sporne evidencije radnog vremena nisu jamstvo pouzdanosti koja se zahtijeva zbog postojanja rizika od sukoba interesa koji može dovesti u pitanje nepristrano i objektivno izvršavanje dotičnog projekta.
- 118 U tom se pogledu, s jedne strane, može naglasiti da rizik od sukoba interesa čini neuobičajenu situaciju u kojoj je moguće da nastali troškovi nisu stvarni troškovi ili da ih ne snosi sam korisnik ili da, prema potrebi, nisu upotrijebljeni za realizaciju dotičnog projekta u smislu članka II.14 stavka 1. točaka (a), (b) i (e) Priloga II. predmetnim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava. Posljedično, suugovarateljevo neizvršenje ugovorne obveze, određene člankom II.3 točkom (n) Priloga II. predmetnim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava, da poduzme sve mjere opreza potrebne za izbjegavanje bilo kakvog rizika od sukoba interesa čini nepravilno izvršavanje ugovornih obveza koje on ima. Ono stoga opravdava povrat troškova na temelju članka 183. Uredbe br. 2342/2002 (vidjeti u tom smislu presudu od 22. siječnja 2019., EKETA/Komisija, T-198/17, neobjavljenu, EU:T:2019:27, t. 91.). S druge strane, kada Komisija iznese konkretne indicije o postojanju rizika da iskazano radno vrijeme ne ispunjava uvjete prihvatljivosti, što je slučaj kada je utvrđen rizik od sukoba interesa, neprihvatljivost se pretpostavlja i na korisniku je da uz uporabu dokaza dokaže da su uvjeti za dobivanje sredstava ipak bili ispunjeni (vidjeti u tom smislu presude od 22. listopada 2020., EKETA/Komisija, C-273/19 P, EU:C:2020:852, t. 74. do 77. i od 22. siječnja 2019., EKETA/Komisija, T-166/17, neobjavljenu, EU:T:2019:26, t. 61.).
- 119 Posljedično, time što nije podnio dokaz o nepostojanju rizika od sukoba interesa i što, dakle, nije ispunio obvezu podnošenja pouzdanih evidencija radnog vremena kako bi opravdao prijavljene troškove osoblja, tužitelj nije ispunio obvezu koju je imao u skladu s pravilima o raspodjeli tereta

dokazivanja. Prema tome, Komisija je imala pravo zahtijevati iznose za koje je smatrala da su nepropisno isplaćeni, odnosno sve troškove osoblja za zaposlenika o kojemu je riječ koji se nalaze u evidencijama radnog vremena koje je odobrila njegova supruga, a da pritom ne povređuje načelo izvršavanja ugovora u dobroj vjeri u smislu članaka 1134. i 1135. belgijskog Građanskog zakonika, ni pravila o teretu dokazivanja koja su bila navedena u članku 1315. navedenog zakonika.

- 120 Činjenica da su načela koja je postavila sudska praksa definirana u kontekstu nepoštovanja obveze da se tijekom financijske revizije podnesu pouzdane evidencije radnog vremena radi opravdanja prijavljenih troškova osoblja i da, u ovom slučaju, financijska revizija koja je rezultirala sastavljanjem završnog izvješća o reviziji nije osporila pouzdanost evidencija radnog vremena koje je tužitelj podnio u vezi sa zaposlenikom o kojemu je riječ, nema utjecaja na relevantnost primjene tih načela u okviru ove tužbe. Naime, kao što je to napomenuto u točkama 73. i 74. ove presude, Komisija nije vezana utvrđenjima sadržanima u tom izvješću.
- 121 Usto, činjenica da Komisija u konačnici nije preuzela sve zaključke iz OLAF-ova izvješća o istrazi ne dovodi do toga da u pitanje dolazi dokazna vrijednost tog izvješća. Naime, iz uvodne izjave 31. Uredbe br. 883/2013, kojom se izvan snage stavljaju uredbe br. 1073/1999 i br. 1074/1999, na koje se odnosi članak II.22 stavak 8. Priloga II. predmetnim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava, proizlazi da institucije Unije trebaju odlučiti o tome kakve bi mjere trebalo poduzeti po završetku istrage na temelju završnih izvješća o istragama koje sastavi OLAF. Osim toga, u članku 11. stavku 1. Uredbe br. 883/2013 jasno se ističe da se izvješću o istrazi prilažu preporuke o tome trebaju li se poduzimati mjere. Stoga Komisija ima pravo uzeti u obzir samo dio utvrđenja iz OLAF-ova izvješća o istrazi a da to ne dovede u pitanje njihovu dokaznu vrijednost.
- 122 Naposljetku, s obzirom na to da je Komisija imala pravo zatražiti ukupne troškove za zaposlenika o kojemu je riječ, tužitelj, zbog nepostojanja pravnog interesa, ne može osporavati to što je ona odlučila primijeniti prag koji je rezultirao time da je zatražila samo dio tih troškova.
- 123 S obzirom na prethodno navedeno, valja zaključiti da su prvi i drugi prigovor drugog tužbenog razloga neosnovani.
- 124 Posljedično, treći prigovor postaje bespredmetan i stoga ga valja odbaciti.
- 125 Prema tome, drugi tužbeni razlog treba u cijelosti odbiti.

c) Treći tužbeni razlog, koji se temelji na povredi poljskog prava

- 126 Tužitelj najprije ističe da članak II.15 stavak 1. Priloga II. predmetnim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava sadržava posebno upućivanje na nacionalno pravo kojim se uređuju ugovori o radu koje sklope korisnici bespovratnih sredstava. Stoga je mišljenja da valja smatrati da je na radni odnos koji je postojao između njega i zaposlenika o kojemu je riječ, s jedne strane, i njegove supruge, s druge strane, bilo primjenjivo poljsko radno pravo,
- 127 Prvo, navodi povredu odredaba članka 140. u vezi s člankom 18. stavkom 2. poljskog Zakonika o radu, kojima se odobrava tzv. sustav „radnog vremena pri radu na akord” (system zadaniowego czasu pracy), zbog toga što Komisija tvrdi da je zaposlenik o kojemu je riječ bio dužan raditi „prekomjeran broj sati” i „odrađivati nerazumno vremensko razdoblje” na osnovi triju usporednih radnih odnosa, uključujući onaj koji je sklopio s tužiteljem u okviru sustava radnog vremena pri radu na akord. Prema tužiteljevom mišljenju, taj sustav, koji je zakonit u Poljskoj, ne

zahtijeva stalnu fizičku nazočnost na radnome mjestu te na taj način osigurava fleksibilnost i mogućnost obavljanja višestrukih zadataka (multitasking), pod uvjetom da zaposlenik izvršava svoje zadatke.

- 128 Drugo, tužitelj se poziva na povredu članka 11³ poljskog Zakonika o radu, u vezi s člancima 7. i 9. Povelje, kojim se tužitelju u trenutku nastanka činjenica zabranjivalo razdvajanje zaposlenika o kojemu je riječ i njegove supruge na radnome mjestu samo zbog njihova braka, s obzirom na to da takvo razdvajanje čini diskriminaciju na temelju bračnog statusa.
- 129 Tužitelj zatim ističe da se Komisija nije pozvala na konkretne razloge kako bi osporila troškove osoblja za zaposlenika o kojemu je riječ u razdoblju od kolovoza 2010. do listopada 2012., istodobno prihvaćajući troškove osoblja za navedenog zaposlenika za studeni 2012., iako je njegova supruga imala pristup njegovim evidencijama radnog vremena i za studeni 2012.
- 130 Komisija osporava tužiteljeve argumente.
- 131 Kao prvo valja istaknuti da, čak i ako se prihvati treći tužbeni razlog, ipak bi i dalje nedostajala pouzdanost evidencija radnog vremena, s obzirom na to da činjenica da zaposlenik o kojemu je riječ može odraditi velik broj sati zbog svoje uključenosti u različite projekte nema utjecaja na to da su ti sati bili predmet postupka validacije koji je uveo tužitelj u suprotnosti s člankom II.3 točkom (n) Priloga II. predmetnim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava.
- 132 U tom se kontekstu napominje da troškovi koji se smatraju neprihvatljivima obuhvaćaju razdoblje od kolovoza 2010. do listopada 2012. Međutim, sve je evidencije radnog vremena iz tog razdoblja validirala supruga zaposlenika o kojemu je riječ. U tom se pogledu, s obzirom na to da tužitelj ponavlja svoje prigovore u vezi s relevantnošću sudske prakse o teretu dokazivanja u pogledu pouzdanosti evidencija radnog vremena, upućuje na točku 92. ove presude.
- 133 Kao drugo, kad je riječ o navodu koji se odnosi na povredu članka 11³ poljskog Zakonika o radu, upućuje se na točku 101. ove presude, u kojoj je zaključeno da se ne može utvrditi nikakva diskriminacija na temelju bračnog statusa.
- 134 Osim toga, u okviru svoje argumentacije u vezi s povredom članka 140. poljskog Zakonika o radu, tužitelj nedosljednost Komisije koja kritizira to što je supruga zaposlenika o kojemu je riječ imala pristup evidencijama radnog vremena svojega supruga tijekom čitavog spornog razdoblja, ali prihvaća tu okolnost za razdoblje od studenoga do prosinca 2012., iako je ona prestala biti član tužiteljeva osoblja tek od siječnja 2013.
- 135 U tom je pogledu, da bi se odbacio tužiteljev argument, dovoljno uputiti na točku 122. ove presude, u kojoj je iznesen zaključak o njegovu nepostojanju pravnog interesa.
- 136 Stoga, zbog prethodno iznesenih razloga i s obzirom na to da tužiteljevi argumenti nemaju utjecaja na rješenje spora, treći tužbeni razlog treba odbiti kao bespredmetan.

d) Četvrti tužbeni razlog, koji se temelji na povredi načela zaštite legitimnih očekivanja u okviru izvršavanja sporazuma u dobroj vjeri i na zabrani zlouporabe ugovornih uvjeta

- 137 Svojim četvrtim tužbenim razlogom tužitelj u biti smatra da u okviru ugovornih odnosa u koje Komisija stupa treba poštovati načelo zaštite legitimnih očekivanja. Smatra da je Komisija, u ovom slučaju, time što je najprije u potpunosti odobrila zaključke iz završnog izvješća o reviziji koji se

odnose, među ostalim, na prihvatljivost troškova osoblja za zaposlenika o kojemu je riječ, a zatim odbila te troškove, povrijedila navedeno načelo, s obzirom na to da je tužitelj opravdano mogao imati legitimno očekivanje, osobito u pogledu prihvatljivosti troškova osoblja za zaposlenika o kojemu je riječ.

- 138 Tužitelj dodaje da nisu pravno utemeljeni argumenti koje je Komisija iznijela kako bi otklonila mogućnost održavanja legitimnih očekivanja zbog postojanja revizije kojom nisu utvrđene nepravilnosti.
- 139 Komisija osporava tužiteljeve argumente.
- 140 Valja napomenuti da je u točkama 73. i 74. ove presude utvrđeno da iz ugovornih odredaba proizlazi da završno izvješće o reviziji ne obvezuje Komisiju. Stoga tužitelj nije mogao imati legitimna očekivanja unatoč slaganju koje je Komisija izrazila u pogledu rezultata te revizije.
- 141 Usto, iz završnog izvješća o reviziji proizlazi da su revizori izričito naveli da cilj njihova postupanja „nije bio pružiti bilo kakvo materijalno jamstvo o općoj prikladnosti samih unutarnjih kontrola sustava”. Iako – u okviru svojega postupanja – revizori nisu otkrili posebne slabosti u tužiteljevu sustavu unutarnje kontrole u pogledu pripreme i prikazivanja financijskih izvještaja u vezi sa sporazumom o bespovratnim sredstvima C2POWER, običan pridržaj izražen u odnosu na cilj tog postupanja u pogledu jamstava koja se mogu pružiti o prikladnosti tog sustava, dovoljna je da se unese nesigurnost koja onemogućava nastanak bilo kakvog legitimnog očekivanja u tom pogledu.
- 142 Posljedično, treba odbiti četvrti tužbeni razlog, a prema tome i zahtjeve kojima se nastoji ishoditi utvrđenje nepostojanja ugovornog potraživanja čije plaćanje zahtijeva Komisija i prihvatljivosti troškova osoblja zatraženih u obavijestima o terećenju koje se odnose na glavnice iz predmetnih sporazuma o dodjeli bespovratnih sredstava i koje za cilj imaju povrat isplaćenih iznosa.

2. Zahtjev da se Komisiji naloži plaćanje zateznih kamata

- 143 Budući da je zaključeno da treba odbiti tužbene razloge koji idu u prilog zahtjevima kojima se nastoji ishoditi utvrđenje nepostojanja ugovornog potraživanja čije plaćanje zahtijeva Komisija i prihvatljivosti troškova osoblja zatraženih u obavijestima o terećenju koje se odnose na glavnice iz predmetnih sporazuma o dodjeli bespovratnih sredstava i koje za cilj imaju povrat isplaćenih iznosa, zahtjev da se Komisiji naloži plaćanje zateznih kamata treba odbiti zbog bespredmetnosti.
- 144 S obzirom na prethodno navedeno, i na to da su svi tužbeni razlozi i zahtjevi u prilog tužbi podnesenoj na temelju članka 272. UFEU-a odbijeni, treba odbiti navedenu tužbu.

C. Tužba podnesena na temelju članka 263. UFEU-a

- 145 Tužitelj podredno podnosi tužbu na temelju članka 263. UFEU-a jer smatra da pobijana odluka ima prirodu akta koji se može pobijati u smislu te odredbe.
- 146 Komisija smatra da je tužba podnesena na temelju članka 263. UFEU-a očito nedopuštena.
- 147 U tom pogledu iz ustaljene sudske prakse proizlazi da kada postoji ugovor koji veže tužitelja za jednu od institucija, sudovima Unije može se podnijeti tužba na temelju članka 263. UFEU-a samo ako pobijani akt proizvodi obvezujuće pravne učinke koji su izvan ugovornih odnosa

kojima su stranke vezane i koji uključuju izvršavanje ovlasti tijela javne vlasti koje su dodijeljene instituciji ugovornici kao upravnom tijelu (vidjeti presudu od 9. rujna 2015., Lito Maieftiko Gynaikologiko kai Cheirourgiko Kentro/Komisija, C-506/13 P, EU:C:2015:562, t. 20. i navedenu sudsku praksu).

- 148 U tim okolnostima, stoga, valja ispitati spada li pobijana odluka, priložena Komisijinoj poruci elektroničke pošte od 13. studenoga 2019. sa spornim obavijestima o terećenju, među akte koje sud Unije može poništiti na temelju članka 263. stavka 4. UFEU-a ili je, pak, ugovorne prirode (vidjeti rješenje od 14. lipnja 2012., Technion i Technion Research & Development Foundation/Komisija, T-546/11, neobjavljeno, EU:T:2012:303, t. 35. i navedenu sudsku praksu).
- 149 U ovom slučaju, iz pobijane odluke proizlazi, s jedne strane, da Komisija izdavanjem više obavijesti o terećenju ističe potraživanje te navodi njegov iznos i, s druge strane, da je Komisija iznijela komentare u pogledu tužiteljevih prigovora. Stoga, nijedan element ne izlazi iz ugovornog okvira i nije izraz izvršavanja ovlasti tijela javne vlasti.
- 150 U tom pogledu treba istaknuti da tužitelj smatra da se pobijanom odlukom bitno mijenja njegova pravna situacija, s obzirom na to da je Komisija od njega zatražila plaćanje novčanog iznosa. Međutim, kao što to proizlazi iz točke 65. ove presude, zahtjev za povrat obuhvaćen je odredbama predmetnih sporazuma o dodjeli bespovratnih sredstava.
- 151 Pod pretpostavkom da je tužitelj želio osporiti obavijesti o terećenju, treba utvrditi da ti dokumenti ne čine akte koji se mogu pobijati u smislu članka 263. UFEU-a.
- 152 Naime, obavijest o terećenju koju je izdala Komisija a koja se odnosi na iznose koji se duguju na temelju sporazuma o dodjeli bespovratnih sredstava ne može se kvalificirati kao konačni akt koji se može pobijati tužbom za poništenje jer sadržava navode vezane uz kamate koje se računaju na utvrđenu tražbinu zbog neplaćanja u roku, moguću naplatu prijebom ili provedbom eventualnog prethodno dostavljenog jamstva kao i uz mogućnost prisilnog izvršenja i unosa u bazu podataka dostupnu nalogodavcima Unijina proračuna, čak i ako su ti navodi sastavljeni na način koji bi mogao ostaviti dojam da je obavijest o terećenju koja ih sadržava Komisijin konačni akt. Takvi navodi u svakom slučaju i po naravi stvari mogu biti samo Komisijini pripremni akti vezani uz izvršenje utvrđene tražbine jer u obavijesti o terećenju Komisija ne zauzima stav o sredstvima koja namjerava provesti za naplatu navedene tražbine, uvećane za zatezne kamate računajući od roka utvrđenog u obavijesti o terećenju. Isto vrijedi i za navode koji se odnose na moguća sredstva naplate (vidjeti u tom smislu rješenje od 20. travnja 2016., Mezhdunaroden tsentar za izsledvane na maltsinstvata i kulturnite vzaimodeystvia/Komisija, T-819/14, EU:T:2016:256, t. 46., 47., 49. i 52. i navedenu sudsku praksu).
- 153 Slijedi da se pred sudom Unije ne može valjano pokrenuti postupak po tužbi protiv predmetnih obavijesti o terećenju na temelju članka 263. UFEU-a jer su one potpuno ugovornog karaktera i prema tome neodvojive te ne proizvode obvezujuće pravne učinke koji nadilaze one ugovorene u predmetnim sporazumima o dodjeli bespovratnih sredstava te podrazumijevaju izvršavanje ovlasti tijela javne vlasti koje su Komisiji dodijeljene u svojstvu upravnog tijela.
- 154 To ne bi bio slučaj da je Komisija donijela odluku na temelju članka 299. UFEU-a (vidjeti u tom smislu presudu od 20. srpnja 2017., ADR Center/Komisija, T-644/14, EU:T:2017:533, t. 207. i 208.). Međutim, u ovom slučaju Komisija nije donijela takav akt.

- 155 U tom pogledu valja istaknuti da, s obzirom na to da je povrat proveden, Komisija nije bila dužna donijeti takav akt nakon izdavanja obavijesti o terećenju. Međutim, bilo bi protivno pravu na dobru upravu poticati tužitelja da ne plati iznose koje je dužan prema obavijesti o terećenju kako bi, nakon izdavanja te obavijesti, bila donesena eventualna odluka i kako bi se mogla pobijati na temelju članka 263. stavka 4. UFEU-a (vidjeti u tom smislu presudu od 18. listopada 2018., Terna/Komisija, T-387/16, EU:T:2018:699, t. 35.).
- 156 U ovom slučaju, međutim, nije bilo povrijeđeno tužiteljevo pravo na djelotvoran pravni lijek s obzirom na to da mu nije bilo uskraćeno pravo da osporava iznose koje je nadoknadio.
- 157 U tom kontekstu, valja istaknuti da nedopuštenost tužbe za poništenje ne može dovesti do toga da se suugovaratelju uskrati pravo na djelotvornu sudsku zaštitu jer je na njemu da obrani svoje stajalište, ako ga smatra utemeljenim, u okviru tužbe podnesene na ugovornoj osnovi na temelju članka 272. UFEU-a (vidjeti u tom smislu rješenje od 20. travnja 2016., Mezhdunaroden tsentar za izsledvane na maltsinstvata i kulturnite vzaimodeystvia/Komisija, T-819/14, EU:T:2016:256, t. 46., 47., 49. i 52.).
- 158 Međutim, u ovom je slučaju tužitelj stvarno podnio tužbu na temelju članka 272. UFEU-a, a tužbene zahtjeve istaknute u prilog toj tužbi ispitao je nadležni sud (vidjeti u tom pogledu t. 144. ove presude).
- 159 Stoga, činjenica da je tužba podnesena na temelju članka 263. UFEU-a proglašena nedopuštenom ne može utjecati na tužiteljevo pravo na djelotvornu sudsku zaštitu.
- 160 Posljedično, tužbu podnesenu na temelju članka 263. UFEU-a treba odbaciti kao nedopuštenu.
- 161 S obzirom na prethodno navedeno, nije potrebno odlučiti o zahtjevima koje je tužitelj podnio na temelju članka 88. stavka 1. i članka 89. stavka 3. točaka (a) i (d) Poslovnika.

IV. Troškovi

- 162 U skladu s člankom 134. stavkom 1. Poslovnika, stranka koja ne uspije u postupku dužna je, na zahtjev protivne stranke, snositi troškove.
- 163 Budući da tužitelj nije uspio u postupku, treba mu naložiti snošenje troškova sukladno Komisijinu zahtjevu.

Slijedom navedenog,

OPĆI SUD (prvo vijeće)

proglašava i presuđuje:

1. Tužba se odbija.

**2. Sieć Badawcza Łukasiewicz – Port Polski Ośrodek Rozwoju Technologii nalaže se
snošenje troškova.**

Kanninen

Jaeger

Stancu

Objavljeno na javnoj raspravi u Luxembourggu 27. travnja 2022.

Potpisi